

19. Nykonenko V. (2023). The Figure of Bohdan Khmelnytsky on the Ukrainian Cinema Screen: Transformations of the Image. *Naukovyi visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu teatru, kino i telebachennia imeni I.Karpenka-Karoho*, (33), 111-118 [in Ukrainian].
20. Smolii V., & Stepankov, V. (1998). The Ukrainian National Revolution of 1648-1676 through the prism of centuries. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, (2), 3-25 [in Ukrainian].
21. Tarasov V., & Markhaichuk, N. (2023). Art Techniques and Means of Expression of «Black Cinema»: From Neo-Noir to Post-Noir. *Kultura Ukrainy*, (79), 60-73. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.079.06> [in Ukrainian].
22. Shcherbakova K. (2019). The authenticity in the work of costume designers in the historical cinema of contemporary Ukraine. *Kulturni ta mystetski studii KhKhI stolittia: naukovo-praktychne partnerstvo materialy mizhnarodnoho sympoziumu* (pp. 291-293). Kyiv: NAKKKiM [in Ukrainian].

VISUAL REPRESENTATION OF HISTORICAL SPACE IN UKRAINIAN FEATURE FILMS (2000-2020)

Demydenko Maksym – graduate student, Kharkiv State Academy of Culture;

Markhaichuk Nataliya – candidate of art studies, associate professor, Kharkiv State Academy of Culture

The article highlights a study of visual techniques used to construct historical space in Ukrainian feature films from 2000 to 2020. The study identifies four main forms of visualizing historical space, which characterize the most representative directions of historical narrative in Ukrainian cinema: heroic form, event form, historical revision, and historical panorama. An analysis of cinematographic techniques for constructing space is carried out, dividing them into two groups: techniques of artistic and emotional impact and techniques of direct appeal. Each of the groups has its own visual tasks and means of expression. The peculiarities of the viewer's perception of the on-screen historical space are revealed, emphasizing the importance of taking into account both the physical space of cinema and the imaginary space of history. The conclusions of the study are that the visualization of the past has its own patterns of representation, which are formed on the screen due to the combination of the physical space of cinema as a work of art and the imaginary space of historical narrative. Each of the forms of visualization uses its own models of visuality, which together create a holistic vision of the historicity of the film's artistic narrative.

Key words: Ukrainian cinema, historical space in cinema, cinematic language, visual representation.

VISUAL REPRESENTATION OF HISTORICAL SPACE IN UKRAINIAN FEATURE FILMS (2000-2020)

Demydenko Maksym – graduate student, Kharkiv State Academy of Culture;

Markhaichuk Nataliya – candidate of art studies, associate professor, Kharkiv State Academy of Culture

The article's goal is to characterize the techniques of constructing space in prominent examples of Ukrainian feature films from the first decades of the 21 st century.

Results. The article states that the visual representation of historical space in Ukrainian feature films (2000-2020) is realized in four main forms: heroic, event-based, historical revision, and historical panorama. Each of these forms has its own characteristics and uses specific visualization techniques.

The article reveals that cinematographic techniques for constructing space can be divided into two groups: techniques of artistic and emotional impact and techniques of direct appeal.

The article reveals that the perception of the screen historical space by the viewer depends on the interaction of the physical space of cinema as a work of art and the imaginary space of the historical narrative.

Research methodology is based on the analysis of visual techniques for constructing space in Ukrainian feature films, the study of theoretical works on film studies and historiography, as well as taking into account the peculiarities of the perception of historical cinema by the audience.

Scientific novelty is related to a comprehensive study of the visual representation of historical space in Ukrainian feature films. It consists of a detailed analysis of various forms of visualization, identification of specific cinematographic techniques, and the study of the peculiarities of the perception of historical cinema by viewers.

The practical significance of the obtained results lies in the fact that they expand the understanding of the visual language of Ukrainian historical cinema, allow for a deeper understanding of its specifics, and provide a basis for further research in this field.

Key words: Ukrainian feature cinema, historical space in cinema, cinematic language, visual representation.

Надійшла до редакції 2024.05.2024 р.

УДК 791.43.01/09

МУЛЬТИКУЛЬТУРНІ НАРАТИВИ У СЕМАНТИЧНОМУ ПРОСТОРИ ГОЛЛІВУДСЬКОГО КІНЕМАТОГРАФУ 2010-Х РОКІВ

Сурнін Микита Сергійович – магістр, Інститут культурології

Національної академії мистецтв України, м. Київ, Україна

<http://orcid.org/0000-0003-3768-5026>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpnmk.v48i.782>

suminmykyta@gmail.com

Виявлені мультикультурні наративи в голлівудському семантичному просторі та американському кіно на прикладі стрічок 2010-х рр. За часів президентства Б. Обама, адміністрація якого лобіювала соціальні інтереси національних меншин через міграційну кризу на Заході, збільшується національне різноманіття акторських складів у фільмах, зростає популярність правозахисної тематики, окреслюється великий тренд, пов'язаний з трансляцією лівих ідей мультикультуралізму, посиленням ліво-ліберальної полеміки у жанровому кіно. Оголошення претендентів на премію «Оскар» у 2015 р., коли в основних категоріях номіновано лише двох «кольорових» людей, спровокувало кризу публічної ідентичності Голлівуду, після чого впродовж п'яти років американська кіно академія запровадила нові критерії для кінокартин (серед яких – щонайменше 30% другорядних та епізодичних ролей повинні грати жінки, представники расових чи етнічних меншин, ЛГБТ-меншин, люди з інвалідністю). З-поміж основних мультикультурних наративів у голлівудському кінематографі 2010-х рр. виокремлено: боротьба та перемога представниць етнічної меншини у війні за спадок («Ножі наголо»), афро-американські наративи («Чорна пантера»), талант і загальнолюдські якості вищі за расову приналежність («Зелена книга») та ін.

Ключова слова: голлівудський кінематограф, семіотика кіно, мультикультурні наративи, семантичний простір, національні меншини, «Чорна пантера».

Постановка проблеми. Станом на першу чверть XXI ст. у семантичному просторі голлівудського кінематографу все більше артикулюються і посилюються мультикультурні наративи, що свідчить про збільшення впливу постколоніального дискурсу на конвенційні засади американської кіноіндустрії. Відомо, що у вересні 2020 р. американська кіно академія запровадила нові критерії для кінокартин, що претендують на отримання «Оскара» у номінації «Кращий фільм». Це не лише вимоги до тематики, а й до складу героїв і колективів, пов'язані з представленням расових, гендерних, етнічних меншин та інвалідів: хтось з акторів чи актрис, – головний або другого плану, – має представляти расову чи етнічну меншість, тобто бути азіатом, афроамериканцем, індіанцем, вихідцем із країн Латинської Америки, Близького Сходу, Північної Африки чи уродженцем одного з тихоокеанських островів. Щонайменше 30% другорядних і епізодичних ролей повинні грати жінки, представники расових чи етнічних меншин, ЛГБТ-меншин, люди з інвалідністю. Сюжет фільму має розвиватися навколо проблеми однієї з цих груп. Інші групи критеріїв стосуються складу творчих команд, технічного персоналу, квот для стажистів та учнів, які бажають працювати в Голівуді, груп чи компаній, що займаються рекламою чи дистрибуцією фільму [6]. Операціоналізація цих нових стандартів і їх упровадження відбулося вже у 2022 р., а з 2024 р. усі претенденти на «Оскара» у номінації «Кращий фільм» відповідали як мінімум двом із чотирьох груп критеріїв. Для інших категорій кіно академія зберігає попередні стандарти. Думки та оцінки багатьох лівих ідеологів й критиків, які сходяться на тому, що впродовж останніх 10-15 років Голівуд почав виробляти більше фільмів, де простежується відхід від усталеної традиції призначати акторів неєвропейських рас виключно на епізодичні ролі, те, що Netflix Incorporated у 2018 р. найняла консультанта та експерта з питань мультикультуралізму (питання інклюзивності та культурного плюралізму дедалі більше хвилюють компанії Кремнієвої долини, які регулярно стикаються з критикою своєї кадрової політики) та інші приклади лише вказують на актуальність даної теми, що потребує окремого ґрунтовного вивчення.

Огляд досліджень і публікацій. Впродовж останніх десятиліть усе більше у рамках західного мистецтвознавчого і кінознавчого дискурсів дослідники звертаються до проблем мультикультуралізму, культурного плюралізму, расизму, націоналізму та національних меншин, національного та глобального тощо. Так, Д. Крайн [4] наголошує, що потреба Голівуду в глобальних касових зборах призвела до істотних змін у контенті голлівудського кіно у напрямку популяризації декультурних та транснаціональних фільмів. На увагу заслуговує збірник «Міф про дальтонізм: Расова та етнічна приналежність в американському кіно» [15], в якому викладені результати досліджень репрезентацій раси та етнічної приналежності у сучасному кіно й дальтонізму як дискурсивної структури, що використовується основними неоліберальними медіа для популяризації ідеалів мультикультурного суспільства, при цьому, як зазначають автори, поза увагою критичного дискурсу часто залишається системний та інституціоналізований расизм. Відзначимо також «Енциклопедію расизму в американському кіно» [14] за ред. С. Хіменеса Мурґія. До цієї проблематики у своїх статтях й розвідках зверталися Т. Бріттані, Дж. Данн, А. Джонс, А. Р. Каммінґс, С. Лін, К. Мортон, Н. Оньєадор та інші автори.

Мета статті – виявити мультикультурні наративи в голлівудському семантичному просторі та американському кіно на прикладі стрічок 2010-х рр.

Виклад основного матеріалу. Якщо говорити про соціокультурні та політичні передумови, то саме за часів президентства Б. Обама, адміністрація якого лобіювала соціальні інтереси національних меншин через міграційну кризу на Заході, збільшується національне розмаїття акторських складів у фільмах, зростає популярність правозахисної тематики, а також окреслюється великий тренд, пов'язаний з трансляцією лівих ідей мультикультуралізму, посиленням ліво-ліберальної полеміки у жанровому кіно [1]. Особливо показовим у цьому сенсі була американська неонуарна чорна детективна кінокомедія 2019

року «Ножі наголо» (Knives Out) Райана Джонсона, в якій чітко простежуються спекуляції на тему приналежності країни до певної нації та порушується питання расової динаміки у США.

Старий будинок Гарлана Тромбі більше нагадує «кип'ячий котел», в якому збираються люди, які хоча й об'єднані родинними зв'язками, проте мають абсолютно протилежні політико-ідеологічні та культурні погляди (аналогія із США). І найцікавіше те, що після смерті власника будинку, останній передається у спадок не комусь із сімейства, а Марті Кабрері, доглядальниці Гарлана з Парагваю, що спричиняє великий скандал. Багато персонажів, членів родини, впродовж фільму сперечаються про права іммігрантів у Сполучених Штатах, а деякі висловлюють право-радикальні та відверто расистські ідеї. Фінальна сцена фільму підкреслює унікальний режисерський стиль Р. Джонсона, якому притаманний тонкий гумор та помітна частка іронії: врешті решт, будинок дістається Марті, заявляє про свої права на нього та декларує свої правила, зверхньо поглядом проводжаючи родичів Гарлана на балконі, а в цей момент в її руках чашка з фразою «My house, my rules, my coffee». Семіотичний аналіз фінального кадру фільму, коли героїня задоволено робить ковток кави з цієї чашки, допомагає розкрити денотацію, через яку можна осягнути підтекст кінострічки – перемога представниці етнічної меншини у війні за спадок [11]. Такий драматургічний хід виявляється конотативним повідомленням режисера, який виражає власну позицію щодо теми мультикультуралізму [2].

Американська комедійна біографічна драма Пітера Фареллі «Зелена книга» (Green Book, 2018 р.) розповідає історію дружби між талановитим піаністом Доном Ширлі, якого грає Махершала Алі, та італійсько-американським вибивайлом й водієм Тоні Валлелонгою у виконанні Вігто Мортенсена. Ця картина є добрим нагадуванням, що впродовж великого періоду американської історії куди більше значення відігравала расова приналежність особи, а не її соціальний статус. Щоденні приниження, яких Ширлі зазнає під час подорожі південними штатами, справляють гнітюче враження на глядача, і перевершує за своїм емоційний та семантичним посилом цю драматичну лінією лише сила волі і бажання заявити про себе темношкірого головного героя, а також історія про те, що звичайне людське спілкування долає бар'єри, зведені на расовому ґрунті, та сприяє міжкультурному діалогу. «Зелена книга» є нагадуванням про те, що коли люди спільно проводять час, обмінюються думками та чують один одного, то між ними може утворитися спільне комунікативне поле зі своїми етичними цінностями, може творитися своя історія [8].

Тема біженців та ненависті на расовому ґрунті проглядається і в одному з проєктів Marvel «Капітан Марвел» (Captain Marvel, 2019 р.), написаному та знятому Анною Боден і Раяном Флеком. Сюжет фільму розгортається навколо боротьби головної героїні з нібито ворогами її раси та, водночас, інопланетними загарбниками «скруллами». Але згодом виявляється, що скрулли є не лиходіями, а біженцями, змушеними залишити свою рідну планету через постійні гоніння та спроби винищення з боку раси головної героїні. Після того, як Керол Денверс дізнається про змову лідерів її раси, вона стає на захист скруллів й допомагає їм зберегти власний рід. Як зазначає Г. Вейкман, в образі скруллів утілилися ліві погляди на націоналізм й питання міграційної кризи [19].

Звісно ж потрібно згадати про фільм Райана Куглера «Чорна пантера» (Black Panther) 2018 р. за мотивами однойменних коміксів видавництва Marvel та його внесок у розвиток мультикультурного дискурсу. Доцент кафедри психології в Університеті Г'юстон-Центру Е. Тернер так висловився з приводу цього фільму: «Багато здивовані, чому “Чорна пантера” так багато значить для чорношкірої спільноти і чому школи, церкви та організації з таким захопленням прийшли в кінотеатри. Відповідь полягає в тому, що фільм дарує момент позитиву групі людей, які часто не є центром голлівудських фільмів... [Расова та етнічна соціалізація] допомагає зміцнити ідентичність й зменшити ймовірність засвоєння негативних стереотипів щодо своєї етнічної групи» [18]. По суті, фільм актуалізує важливе питання, пов'язане зі здобутками та перспективами африканської країни, не травмованої гнітом колоніалізму. Автори розповідають про вигадану країну «Ваканду», що постає у кінострічці технічно та культурно набагато розвиненішою за більшість західних країн, і тим самим, вони не лише розвивають своє бачення альтернативної історії окремого африканського народу, але й створюють новий субжанр фантастичного фільму – афрофутуризм. Це сприяло переосмисленню образу героя в американській (кіно) культурі та частково змінило стереотипи щодо представників африканської раси в США [8]. Наприкінці 2022 р. вийшла друга частина фільму, в якій на перше місце винесено боротьбу світової спільноти за один із найважливіших ресурсів Ваканди – дорогоцінний метал «Вібраніум», що, у свою чергу, актуалізує дискурси неокolonіалізму та постколоніальної боротьби. Коли політики багатьох країн намагаються спровокувати конфлікт й звинуватити у всьому вакандійців, що, зрештою, дозволило б їм отримати доступ до важливого металу, то у цій сюжетній лінії «зчитується» безперервний конфлікт цивілізацій за ресурси та скарби.

У своїй статті для «Time» Дж. Сміт зазначив, що «Чорна Пантера» доводить Голівуду, що афроамериканські наративи здатні приносити прибуток будь-якій аудиторії, і описав це як нативістський

рух, опір регресивному культурному та політичному моменту, частково підживленому «білими». «Її теми кидають виклик інституційним упередженням, її персонажі відкрито критикують пригноблювачів, а його наратив містить призматичні погляди на життя та традиції темношкірих» [13]. Обговорюючи фільм, як важливу подію для «Чорної Америки» в «The New York Times Magazine», К. Воллес зауважив, що на відміну від попередніх фільмів про темношкірих супергероїв, «Чорна пантера» занурена конкретно та цілеспрямовано «у свою чорноту». Ваканда, на його думку, стане «землею обітованою» для майбутніх поколінь темношкірих американців, що «не занепокоєні кримінальними жахами нашого [теперішнього] американського існування» [20]. Н. Конноллі наголосив, що «Чорна Пантера» є «потужною вигаданою аналогією життєвої боротьби», яка стосується «500-річної історії людей африканського походження, які уявляли свободу, землю і національну автономію» [3]. А письменник і активіст Ш. Кінг визнав, що фільм виявився культурним моментом в історії чорношкірих американців, який зрівняється з промовою Мартіна Лютера Кінга «Have a Dream» або обранням Б. Обами на посаду Президента США [9].

На противагу цьому Дж. Вілт у своїй статті для Canadian Dimension заявив, що «Чорна пантера» містить фундаментально реакційне розуміння визволення чорношкірих, яке відверто захищає політику респектабельності, а не революцію, і це дозволяє «білим людям... почуватися надзвичайно комфортно, переглядаючи це». Він виявив, що сцена, де Росс зображений «героем» за те, що збив вакандійські кораблі, на рівні семіотики пояснюється як схвалення перемоги над збройним опором проти гноблення. Дж. Вілт також наголосив, що Кіллмонгер наділений най-огиднішими рисами, які тільки можна собі уявити, коли йдеться про маніакального вбивцю, охопленого гнівом і насильством [21]. Р. Рікфорд з «Africa is a Country» писав, що роль Кіллмонгера як персонажа полягає в «дискредитації радикального інтернаціоналізму», а Ф. Кутті з «Middle East Eye» взагалі вважає, що в основі фільму лежить ісламофобська тематика: єдині ісламські персонажі, угруповання Боко Харам, викрали кількох дівчат і змусили їх носити хіджаб [10].

У свою чергу, працівник Національної академії наук Р. Ловерд переконаний, що фільм підвищує інтерес серед молодих темношкірих американців до науки, технологій та Африки подібно до того, як фільми «Голодні ігри» та «Відважна» спричинили інтерес дівчат до стрільби з лука. Б. Труїтт вважає, що багато людей, які зазвичай не дивляться фільми коміксів, підуть на «Чорну пантеру», оскільки «побачать себе у величезному відображенні, якого вони просто не могли бачити раніше», оскільки у фільми не розкривається тяжке становище темношкірих, яке зазвичай зображено у фільмах, а сильні жіночі персонажі, такі як Шурі, є джерелом натхнення для дівчат [17]. Г. Робертсон, співзасновник і президент Асоціації афро-американських кінокритиків, назвав фільм «критично важливим» та таким, що відчиняє двері для інших проєктів, орієнтованих на чорношкірих. У 2022 р. продюсер і актриса В. Девіс відзначила, що цей фільм допоміг їй зняти фільм «Жінка-король» (2022 р.), а експерт із розвитку дитини Дебора Гілбоа вважає, що фільм має «величезний вплив на дитячий дух», пропонуючи позитивні зразки для наслідування [16]. На думку дослідниці М. Д. Аллен, приказка «якщо ви можете це побачити, то ви можете бути цим» підходить для фільму, особливо до жіночих персонажів у ньому. Жінки з Ваканди є втіленням «магії чорношкірих дівчат» (Black Girl Magic), терміну, введеного К. Томпсоном у 2013 р., щоб відзначити красу, силу та стійкість темношкірих жінок. Т. Джонсон з «Rolling Stone» вважав, що після десятилітніх спроб створити сучасного темношкірого супергероя ми, нарешті, отримали те, про що просили, що «Чорна пантера» відрізняється від фільмів Blaxploitation 1970-х рр. й спробах «Blaxploitation-lite» 1990-х і 2000-х рр. зняти фільми про темношкірих супергероїв, бо є «респектабельною, творчою та потужною», задаючи «новий напря́м» під час зображення чорних супергероїв [7].

Чорно-біла стрічка А. Куарона «Рома» (Roma) 2018 р., в якій розкривається непроста історія життя мексиканської сім'ї, розказана від імені служниці Клео, стала відповіддю на анти мексиканську політику адміністрації Д. Трампа. Куарон розповідає реальну історію сім'ї мексиканців, котрі зіткнулися з негараздами на тлі політичних бунтів у країні, і у такий спосіб привертає увагу до проблеми національних меншин [5]. Контекст ліво-ліберальної полеміки розкривається і у приквелі франшизи «Судна ніч» – стрічці «Судна ніч. Початок» (The First Purge, 2018 р.) режисера Джерарда Макмюррея. Наратив розгортається від імені членів афро-американської родини, які стали першими жертвами судної ночі, що в цьому приквелі більше нагадує етнічну зачистку. Зловмисники тут ототожнюються не лише з мародерами, а й неонацистами і расистами, що переслідують темношкіру частину населення міста, в якому уряд проводить соціальний експеримент. У ролі лиходія також виступає і республіканська адміністрація, яка вирішує приборкати етнічні та соціальні меншини ультра радикальним способом.

Режисер-засновник африканського кіно С. Лі у 2018 р. випустив комедійний фільм «Чорний куклукскланівець» (BlacKkKlansman), в якому розповів незвичайну історію проникнення під прикриттям до місцевого угруповання ку-клукс-клану чорношкірого поліцейського, яка сталася насправді у 1979 р. у м. Колорадо Спрінгс. Основу фільму становить протистояння (контроверза) між расистами з ку-клукс-клану та

правозахисниками «Чорними пантерами», яке підсилене переважно карикатурною подачею образів. Комічна інтерпретація перших як бастиону расизму і фашизму середини ХХ ст. у США, посилює відчуття огиди у глядача, а прямолінійність Лі задає високу планку антинаціоналістичній полеміці режисера, доповнену безліччю сцен насильства проти афроамериканців (найяскравішими є кадри зіткнень у серпні 2017-го в Шарлоттсвілі на хвилі ультраправих настроїв) та кадрами з хроніки правопопулістських реплік Д. Трампа, які є близькими до гасел відомого поборника ідей расизму і націоналізму Д. Дюка [12]. До речі, якщо у «Чорному куклукскланівці» помітно проявляється ефект документалізму та представлені фрагменти реальних подій з історії США на базі архівних матеріалів, то у драматичному фантастичному серіалі Д. Лінделофа «Вартові» (Watchmen, 2019 р.) транслюється гіперболізована та карикатурна «реальність», не зважаючи на неодноразово застосований документальний стиль зйомки для ефекту реалізму. А ще потрібно враховувати те, що багато образів, подій та сюжетних елементів засновані на реальних подіях, а тому знання політичного контексту серіалу додає жакливості гротеску серіалу і робить його ще більш моторошним. Переосмислення поточної расової ситуації зближує ці кінокартини за тієї відмінності, що «Чорний куклукскланівець» вимагає значно меншого уявлення глядача про контекст та реалії, натомість у випадку з «Вартовими» для проведення аналогій та розуміння всієї метафоричної палітри фільму необхідне знання історії расового питання в США. Тому цілком логічною і зрозумілою є теза про те, що не вся інформація, яку глядач отримує, є кіноінформацією. Важливим залишається зв'язок фільму з реальним світом, що забезпечує впізнавання та знаходження глядачем кореляції між плямами світла на екрані та окремими явищами і процесами дійсності (Ю. Лотман).

Висновки. Вже понад 100 років чорношкірі американці репрезентовані в голлівудських фільмах у різних іпостасях: переважно від слуг до розбійників. Але у другій пол. 2010-х рр. спостерігається пік розгортання антидискримінаційної полеміки та популяризації ідей мультикультуралізму в Голівуді. Оголошення номінантів на премію «Оскар» у 2015 р. спровокувало кризу публічної ідентичності Голлівуду, оскільки в основних категоріях номіновано лише двох «кольорових» людей. У відповідь активістка Е. Рейн створила хештег у соціальних мережах #OscarsSoWhite, звертаючи увагу на відсутність афроамериканців та представників національних меншин серед номінантів. Упродовж 5 років відбулася еволюція кіно академії в частині стандартів і вимог до претендентів на номінації, і вже у 2020 р. запроваджені нові нормативи, – серед яких щонайменше 30% другорядних та епізодичних ролей повинні грати жінки, представники расових чи етнічних меншин, ЛГБТ-меншин, люди з інвалідністю, – що остаточно вступили в силу в 2022 р., а з 2024 р. усі претенденти на «Оскара» у номінації «Кращий фільм» відповідали як мінімум двом із чотирьох груп критеріїв. На прикладі розглянутих у статті кінострічок 2010-х рр. («Чорна Пантера», «Судна ніч. Початок», «Рома», «Чорний куклукскланівець», «Капітан Марвел», «Зелена книга», «Ножі наголо») простежується тенденція, коли ідеї мультикультуралізму насамперед втілюються у комедіях, бойовиках та великих історичних кінокартинах, що супроводжується посиленням ліво-ліберальної і демократичної полеміки, артикуляцією відповідних наративів у семантичному просторі голлівудського кінематографу зазначених років.

Список використаної літератури

1. Ann Garrett M. Contemporary portrayals of blacks and mixed- blacks in lead roles: Confronting historical stereotypes of African Americans on the big screen. Iowa State University, Digital Repository, Graduate theses and Dissertations. 15307, 2017. URL: <https://lib.dr.iastate.edu/etd/15307>
2. Blouin M., Nelson, Sarah D., Turner, Sarah E. (eds.). White Supremacy and the American Media. Routledge, 2021. 304 p.
3. Connolly, N.D.B. How 'Black Panther' Taps into 500 Years of History. The Hollywood Reporter. February 16, 2018. URL: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/black-panther-taps-500-years-history-1085334/>
4. Crane D. Cultural globalization and the dominance of the American film industry: cultural policies, national film industries, and transnational film. International Journal of Cultural Policy. 2014. 20 (4). URL: https://www.researchgate.net/publication/263287009_Cultural_globalization_and_the_dominance_of_the_American_film_industry_cultural_policies_national_film_industries_and_transnational_film
5. Galloway S. Oscar's Political Dilemma: How Left Is Too Left? The Hollywood Reporter, News. November 20, 2018. URL: <https://www.hollywoodreporter.com/news/oscar-political-dilemma-how-left-is-left-1162117>
6. Hu F. Academy establishes representation and inclusion standards for Oscars eligibility. Pi Media. September 21, 2020. URL: <https://uclpimedia.com/online/academy-establishes-representation-and-inclusion-standards-for-oscar-eligibility>
7. Johnson T. Black Superheroes Matter: Why a 'Black Panther' Movie Is Revolutionary. Rolling Stone. October 17, 2017. URL: <https://web.archive.org/web/20171017213411/http://www.rollingstone.com/movies/news/black-superheroes-matter-why-black-panther-is-revolutionary-w509105>
8. Jones O. The 15 most significant social impact films of 2018. USE News, Arts/Social Impact. December 21, 2018. URL: <https://news.usc.edu/153288/the-15-most-significant-social-impact-films-of-2018/>
9. King S. Shaun King: What Did 'Black Panther' Do? BlackAmericaWeb.com. February 20, 2018. URL: <https://blackamericaweb.com/2018/02/20/shaun-king-what-did-black-panther-do/>
10. Kuty F. Is Black Panther Islamophobic?. Middle Eastern Eye. February 27, 2018. URL: <https://www.middleeasteye.net/opinion/black-panther-islamophobic>

11. Moriarty M. Roland Barthes. Stanford: Stanford University Press, 1991. 255 p.
12. Rabinowitz D., Charlie, W. BlackKlansman Writers On Handing 'Our Baby' to Spike Lee and Finding a Home for Their Screenplay Without an Agent. IndieWire. August 10, 2018. URL: <https://www.indiewire.com/2018/08/blackklansman-writers-david-rabinowitz-charlie-watchel-spike-lee-1201992384/>
13. Smith J. The Revolutionary Power of Black Panther. Time. February 8, 2018. URL: <https://time.com/black-panther/>
14. The encyclopedia of racism in American film. Ed. Salvador Jiménez Murguía. Rowman & Littlefield, 2018. 805 p.
15. The myth of colorblindness: race and ethnicity in American cinema. Sarah E. Turner, Sarah Nilsen (ed.). Cham : Palgrave Macmillan, 2019. 304 p.
16. Tate A. S. Man wants kids everywhere to see 'Black Panther' – and he's going to send them. Today. January 11, 2018. URL: <https://www.today.com/parents/man-wants-send-kids-black-panther-great-reason-t121104>
17. Truitt B. Daring, diverse 'Black Panther' promises to be Hollywood's latest 'cultural touchstone. USA Today. January 29, 2018. URL: <https://www.usatoday.com/story/life/movies/2018/01/29/marvel-black-panther-superhero-diversity-cultural-touchstone-event/1071858001/>
18. Turner E. Why 'Black Panther' means so much to the black community. Houston Chronicle. March 9, 2018. URL: <https://www.houstonchronicle.com/local/gray-matters/article/black-panther-racial-and-ethnic-socialization-12741221.php>
19. Wakeman G. The hidden political messages in some of our most-loved shows and films. The National, Arts&Culture. July 8, 2019. URL: <https://www.thenational.ae/arts-culture/film/the-hidden-political-messages-in-someof-our-most-loved-shows-and-films-1.883695>
20. Wallace C. Why 'Black Panther' Is a Defining Moment for Black America. The New York Times Magazine. February 12, 2018. URL: <https://www.nytimes.com/2018/02/12/magazine/why-black-panther-is-a-defining-moment-for-black-america.html>
21. Wilt J. How Black Panther liberalizes black resistance for white comfort. Canadian Dimension. February 21, 2018. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Panther_\(film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Panther_(film))

References

1. Ann Garrett M. (2017). Contemporary portrayals of blacks and mixed- blacks in lead roles: Confronting historical stereotypes of African Americans on the big screen. Iowa State University, Digital Repository, Graduate theses and Dissertations. 15307. URL: <https://lib.dr.iastate.edu/etd/15307>
2. Blouin M., Nelson, Sarah D., Turner, Sarah E. (eds.). (2021). White Supremacy and the American Media. Routledge.
3. Connolly N. D. B. (February 16, 2018). How 'Black Panther' Taps into 500 Years of History. The Hollywood Reporter. URL: <https://www.hollywoodreporter.com/movies/movie-news/black-panther-taps-500-years-history-1085334/>
4. Crane D. (2014). Cultural globalization and the dominance of the American film industry: cultural policies, national film industries, and transnational film. International Journal of Cultural Policy, 20(4). URL: https://www.researchgate.net/publication/263287009_Cultural_globalization_and_the_dominance_of_the_American_film_industry_cultural_policies_national_film_industries_and_transnational_film
5. Galloway S. (November 20, 2018). Oscar's Political Dilemma: How Left Is Too Left? The Hollywood Reporter, News. URL: <https://www.hollywoodreporter.com/news/oscar-political-dilemma-how-left-is-left-1162117>
6. Hu F. (September 21, 2020). Academy establishes representation and inclusion standards for Oscars eligibility. Pi Media. URL: <https://uclpimedia.com/online/academy-establishes-representation-and-inclusion-standards-for-oscar-eligibility>
7. Johnson T. (October 17, 2017). Black Superheroes Matter: Why a 'Black Panther' Movie Is Revolutionary. Rolling Stone. URL: <https://web.archive.org/web/20171017213411/http://www.rollingstone.com/movies/news/black-superheroes-matter-why-black-panther-is-revolutionary-w509105>
8. Jones O. (December 21, 2018). The 15 most significant social impact films of 2018. USE News, Arts/Social Impact. URL: <https://news.usc.edu/153288/the-15-most-significant-social-impact-films-of-2018/>
9. King S. (February 20, 2018) Shaun King: What Did 'Black Panther' Do? BlackAmericaWeb.com. URL: <https://blackamericaweb.com/2018/02/20/shaun-king-what-did-black-panther-do/>
10. Kutty F. (February 27, 2018). Is Black Panther Islamophobic?. Middle Eastern Eye. URL: <https://www.middleeasteye.net/opinion/black-panther-islamophobic>
11. Moriarty M. (1991). Roland Barthes. Stanford: Stanford University Press.
12. Rabinowitz D., & Charlie, W. (August 10, 2018) BlackKlansman Writers On Handing 'Our Baby' to Spike Lee and Finding a Home for Their Screenplay Without an Agent. IndieWire. URL: <https://www.indiewire.com/2018/08/blackklansman-writers-david-rabinowitz-charlie-watchel-spike-lee-1201992384/>
13. Smith J. (February 8, 2018). The Revolutionary Power of Black Panther. Time. URL: <https://time.com/black-panther/>
14. The encyclopedia of racism in American film. (2018). Ed. Salvador Jiménez Murguía. Rowman & Littlefield.
15. The myth of colorblindness: race and ethnicity in American cinema. (2019). Sarah E. Turner, Sarah Nilsen (ed.). Cham : Palgrave Macmillan.
16. Tate A. S. (January 11, 2018). Man wants kids everywhere to see 'Black Panther' – and he's going to send them. Today. URL: <https://www.today.com/parents/man-wants-send-kids-black-panther-great-reason-t121104>
17. Truitt B. (January 29, 2018). Daring, diverse 'Black Panther' promises to be Hollywood's latest 'cultural touchstone. USA Today. URL: <https://www.usatoday.com/story/life/movies/2018/01/29/marvel-black-panther-superhero-diversity-cultural-touchstone-event/1071858001/>
18. Turner E. (March 9, 2018). Why 'Black Panther' means so much to the black community. Houston Chronicle. URL: <https://www.houstonchronicle.com/local/gray-matters/article/black-panther-racial-and-ethnic-socialization-12741221.php>

19. Wakeman G. (July 8, 2019). The hidden political messages in some of our most-loved shows and films. The National, Arts&Culture. URL: <https://www.thenational.ae/arts-culture/film/the-hidden-political-messages-in-some-of-our-most-loved-shows-and-films-1.883695>

20. Wallace C. (February 12, 2018). Why 'Black Panther' Is a Defining Moment for Black America. The New York Times Magazine. URL: <https://www.nytimes.com/2018/02/12/magazine/why-black-panther-is-a-defining-moment-for-black-america.html>

21. Wilt J. (February 21, 2018). How Black Panther liberalizes black resistance for white comfort. Canadian Dimension. URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Panther_\(film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Black_Panther_(film))

MULTICULTURAL NARRATIVES IN SEMANTIC SPACE OF HOLLYWOOD CINEMATOGRAPHY IN THE 2010 s

Surnin Mykyta Serhiyovych – Master, Institute of Cultural Studies
National Academy of Arts of Ukraine, Kyiv, Ukraine

In the article is analyzed the multicultural narratives in Hollywood semantic space and American cinema on the examples of 2010s films. During the presidency of Barak Obama, his administration used to lobby social interests of national minorities via the migration crisis in the West, is risen the national diversity of the actors' number of films is increasing, human rights themes are becoming more popular, and a major trend is emerging related to the broadcasting of leftist ideas of multiculturalism and the intensification of left-liberal polemics in genre cinema. The announcement of «Oscar» 2015 applicants, when in main categories only two «colored» people were nominated, provoked a crisis of Hollywood's public identity, after which, within five years, the American Film Academy introduced new criteria for films (including that at least 30% of minor and cameo roles should be played by women, representatives of racial or ethnic minorities, LGBT minorities, and people with disabilities). Among the main multicultural narratives in Hollywood cinematography of the 2010 s are singled out: the struggle and victory of an ethnic minority representative in the war for inheritance («Knives in the Air»), African-American narratives («Black Panther»), talent and universal qualities above race («The Green Book») etc.

Key words: Hollywood cinematography; semiotics of cinema; multicultural narratives; semantic space; national minorities; «Black Panther».

Надійшла до редакції 10.05.2024 р.

УДК 782.1

МЮЗИКЛ ОДЕСЬКИХ АВТОРІВ «КНЯГИНЯ ОЛЬГА» ЯК СУЧАСНА ВЕРСІЯ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Рудий Денис Юрійович – аспірант кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0009-0001-9704-2252>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.783>
Rudoj.official@gmail.com

Стаття присвячена огляду сучасної української музично-театральної культури як сфери активного режисерського експериментування та пошуку смислових домінант у вітчизняному художньому просторі ХХІ ст. Серед жанрово-стилістичного різноманіття моделей музично-театральних вистав масової культури у сучасному соціокультурному контексті затребуваною і найпопулярнішою формою залишається мюзикл, синтетична природа якого має невичерпні потенційні можливості. Автором акцентовано деякі аспекти особливостей розвитку вітчизняного мюзиклу в сучасній музично-театральній сфері, специфіку його інтерпретації на українському ґрунті. На прикладі одеської постановки мюзиклу «Княгиня Ольга» (2023 р.) виявлено тенденції розвитку вітчизняного мюзиклу в ХХІ ст., визначено значення цього жанру як носія власних національних моделей, ефективної форми збереження та просування культурних цінностей у сучасному світі.

Ключові слова: музично-театральна культура, музичний театр, мюзикл, мюзикл «Княгиня Ольга».

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Розвиток музично-театрального мистецтва другої половини ХХ – початку ХХІ ст. характеризується домінуванням жанру мюзиклу. Злет світової популярності мюзиклу у сфері музичного театру (в 1960-1980-х рр.) обумовлений творчими досягненнями Л. Бернстайна, Е. Л. Веббера, К.-М. Шёнберга та А. Бублиля. Динамічно розвиваючись у культурі постмодернізму, цей жанр зберігає провідне положення й сьогодні, активно інтерпретуючись та екстраполюючись у національні моделі, про що свідчить створення в наш час нових українських мюзиклів (зокрема, одеських авторів). Чисельність постановок та їхня популярність зайвий раз підтверджують, що мюзикл не лише не вичерпав потенційні можливості як синтетична поліжанрова модель сучасного музичного театру, але й має величезні перспективи розвитку, що визначає актуальність заявленої теми.